

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

В.Д.Кубік

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

На сьогоднішній день український бізнес функціонує у достатньо нестабільних макроекономічних умовах, які пов'язані з загально кризовою ситуацією у світі, недосконалістю податкової системи держави, а також нерозвитою інфраструктурою економіки в цілому.

Суб'єктам господарювання постійно необхідно домагатися зниження витрат (у тому числі податкових платежів) з одного боку, і шукати шляхи підвищення ефективності бізнесу, з іншого боку, одним з напрямків якого є податкове планування. Податкове планування являє собою "вибір способу оптимального поєднання правових форм відносин і можливих варіантів їх інтерпретації в рамках діючого законодавства".[1]

На даний момент нормативний документ, який би визначав порядок формування облікової політики щодо оподаткування відсутній. Тому вважаємо за необхідне дослідити питання формування та визначення основних засад облікової політики щодо розрахунків та сплати податків.

Протягом останніх років податкове планування та оптимізація податкових платежів займають все більш пріоритетне місце в повсякденній діяльності підприємств, незалежно від форм власності. Питанням, пов'язаним з використанням та розробкою облікової політики для цілей оподаткування виступають предметом дослідження цілої низки вітчизняних науковців, зокрема: Бутинця Ф. Ф., Кузьменко Г. І. [2], Хоменко Ю. О. [3], Рожелюк В. М. [4], і зарубіжних – Р.А. Алборова, А.С. Бакаєва, П.С. Безруких, С.Л. Коротаєва, С.О. Ніколаєвої, Л.З. Шнейдмана.

Але на даний час це питання не достатньо досліджене та регламентоване законодавством України, тому потребує подальшого дослідження та розробки.

Одним з інструментів оптимізації витрат (у тому числі податкових платежів) є облікова політика підприємства, в якій повинні бути відображені найбільш ефективні варіанти ведення обліку (у тому числі і для цілей оподаткування), які вибираються із запропонованих альтернативних методів. Мета формування облікової політики - оптимізація витрат та податкових зобов'язань при суворому поєднанні стратегії розвитку бізнесу та законодавства держави.

У світовій практиці виділяють три основні форми облікової політики:

1. Нелегальна, яка передбачає використання незаконних методів, а саме ухилення від сплати податків, а також умисне бухгалтерської та податкової звітності.

2. Напівлегальна - вона заснована на використанні законодавчих колізій і протиріч у діючих нормативних актах.

3. Легальна - це облікова політика, яка передбачає точне виконання податкових вимог, абсолютно законну організацію методів обліку, які допускає чинне законодавство.

Прийнятними для підприємств формами облікової політики з метою оптимізації податкових платежів є напівлегальна і легальна форми, при чому напівлегальна форма облікової політики буде являти собою сферу професійного судження щодо протиріч і недосконалості чинного законодавства.

Облікова політика підприємства для цілей оподаткування повинна вирішувати три основні завдання:

- організація ведення податкового обліку організаційно-технічні, розробка системи документообігу для формування показників податкових реєстрів тощо, розробка системи податкових реєстрів.

- вибір найбільш прийнятних для підприємства способів обліку, відносно яких існують альтернативи передбачені податковим законодавством.

- висвітлення окремих питань щодо справляння податкових платежів за якими існують протиріччя в нормативних актах або які взагалі не регламентовані законодавством.

Вирішення вказаних завдань є важливим для підприємства у процесі його подальших взаємовідносин з податковими органами. Ефективна політика для цілей оподаткування дасть змогу уникнути багатьох конфліктів.

Облікова політика в частині оподаткування формується виходячи з принципу послідовності застосування норм і правил Податкового кодексу України. [5] Єдиного порядку складання облікової політики для цілей оподаткування в чинному законодавстві немає, проте, виходячи з окремих його норм, можна скласти орієнтовний алгоритм формування податкової облікової політики. При цьому, варто пам'ятати, що розробка платником податків своїх власних способів або методик податкового обліку можлива тільки в тих випадках, коли нормами податкового законодавства вони або не визначені взагалі, або визначені не досить прозоро, що не дозволяє трактувати їх однозначно, і найчастіше приводить до конфлікту з податковими органами.

Взаємозв'язок облікової політики й податкового планування у загальному вигляді можна зобразити як схему (рис. 1), яка доводить, що податкове планування досягає своїх цілей – оптимізації величини за допомогою використання певного набору інструментів, одним з яких і є облікова політика [6].

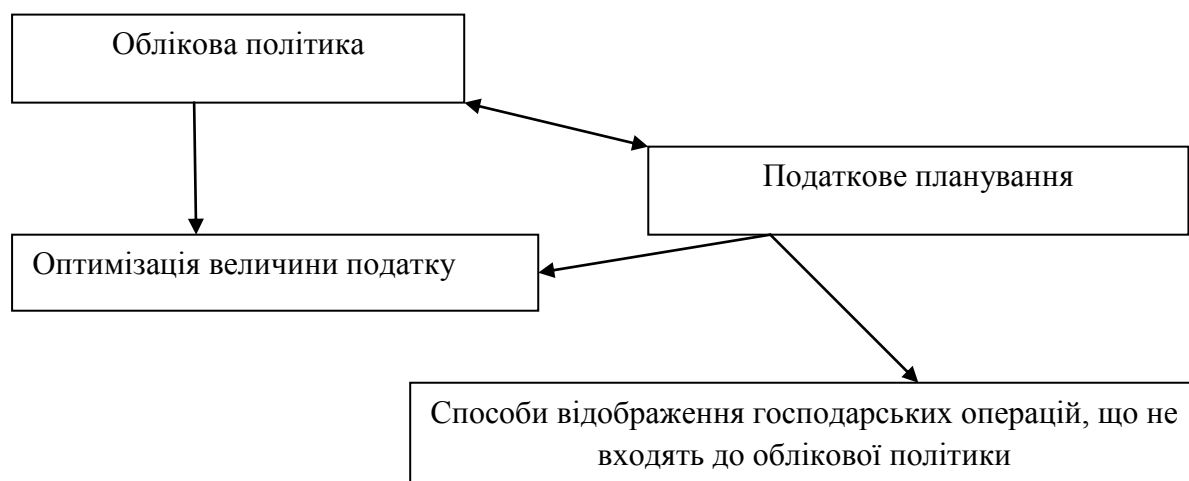

Рис. 1. Взаємозв'язок облікової політики й податкового планування

Підприємством може бути визначений один із двох варіантів складання облікової податкової політики:

- відобразити окремі питання по кожному податку, який сплачується підприємством, у відповідних розділах єдиного наказу про облікову податкову політику;
- скласти для кожного податку свою окрему облікову політику і затвердити їх як додатки до наказу про облікову політику для цілей оподаткування.

Теоретичні та практичні дослідження формування та застосування облікової політики підприємств з метою оптимізації податкових платежів дозволили встановити, що в сучасних умовах процесу її формування приділяється недостатня увага як з боку працівників бухгалтерської служби, так і з боку власників та органів управління підприємства. Хоча облікова політика – це основний методичний документ, яким підприємство керується в період своєї діяльності[7], й найменші відхилення від неї можуть вплинути на фінансові результати підприємства, достовірність фінансової та податкової звітності, що може призвести до негативних наслідків, які тягнуть за собою штрафні санкції з боку органів фіскальної служби.

Більш того, облікова політика є важливим і невід'ємним елементом системи внутрішнього контролю підприємства за підготовкою фінансової та податкової звітності, без здійснення якого не вдасться створити ефективний бізнес.

Таким чином, сформована належним чином облікова політика підприємства дозволить не тільки грамотно на практиці реалізувати результати податкового планування, а й мінімізувати податкові платежі і підвищити ефективність господарської діяльності підприємства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макарова Н.Н. Оценочные показатели разработанной учетной политики экономического субъекта в целях налоговой оптимизации // Аудит и финансовый анализ. – 2010. - № 4 –С. 43-46.
2. Кузьменко Г. І. Формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / Г. І. Кузьменко // Економічний простір. – 2011. – № 56/1 – С. 210-216.
3. Хоменко Ю. О. Організація облікової політики в Україні: проблеми гармонізації / Ю. О. Хоменко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1 (28). – С. 14-18.
4. Рожeluk В. М. Шляхи вирішення проблем формування облікової політики підприємства / В. М. Рожeluk // Інноваційна економіка. – 2009. – № 3 – С. 79-83.
5. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 р., № 2856-VI. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Облікова політика як інструмент податкового планування / С. Петель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.library.tane.edu.ua/images/pauk_vydannya/zctEwP.pdf
7. Бухгалтерський облік . Частина І : навчальний посібник / за ред. В. Ф. Максимової. - Одеса : ОНЕУ, 2013. - 462 с.